

Θύλακες αγωγής: δημοτικό σχολείο στον Άγιο Γεώργιο Βόλου

Η διπλωματική αυτή πραγματεύεται τη δημιουργία σχολικών εγκαταστάσεων σε ένα υπαρκτό οικόπεδο της πόλης του Βόλου. Ως βασική παράμετρος στο σχεδιασμό του κτιρίου λαμβάνεται η παιδαγωγική, και ως επιρροές τα καινοτόμα σχολεία του Ζενέτου (σχολείο στον Άγιο Γεώργιο), του Τομπάζη (δημοτικό σχολείο στην Κάντζα) και του Φατούρου (σχολικό συγκρότημα στο Λαγκαδά). Ως βασική δομή σχεδιασμού επιλέχθηκε το εξάγωνο, σχήμα το οποίο συνδυάζει τις χρήσιμες ιδιότητες τόσο του κύκλου όσο και του τετραγώνου. Η μονάδα εξάγωνο αποτελεί τη σχολική αίθουσα, ενώ τα μεγαλύτερα πολλαπλάσιά της "δίνουν" τους υπόλοιπους κτιριακούς χώρους. Στόχος είναι τόσο η δημιουργία ευέλικτων σχολικών αιθουσών, οι οποίες θα προβλέπεται να λειτουργούν σε ποικίλες μεθόδους διδασκαλίας, αλλά και τη χωροθέτηση υπαίθριων και ημιυπαίθριων χώρων τους οποίους τα παιδιά θα μπορούν εύκολα να οικειοποιηθούν.

Επιβλέπων: Παπαδόπουλος Λ.
Φοιτήτρια: Νίνου Κ.

Educational incubators: primary school in St George, Volos

This project has to do with the creation of a school in a determined area in the city of Volos. The basic parameter of the idea, is the pedagogy. The project takes influences from three innovative schools: the school in St Dimitrios, creation of T. Zenetos, the primary school in Kanza, of A. Tompazis and the school in Langadas, creation of D. Fatouros. The basic form is the hexagon, because it combines the useful qualities of the circle and the square combined. Each hexagonal unit is a school classroom, and the proportionally bigger volumes form the rest of the school. The goal of the project is the creation of flexible classrooms which will be able to be functional in different types of educational systems, and the form of free outdoor space which can easily be approached and used from the students.

Student: Ninou K.
Professor: Papadopoulos L.

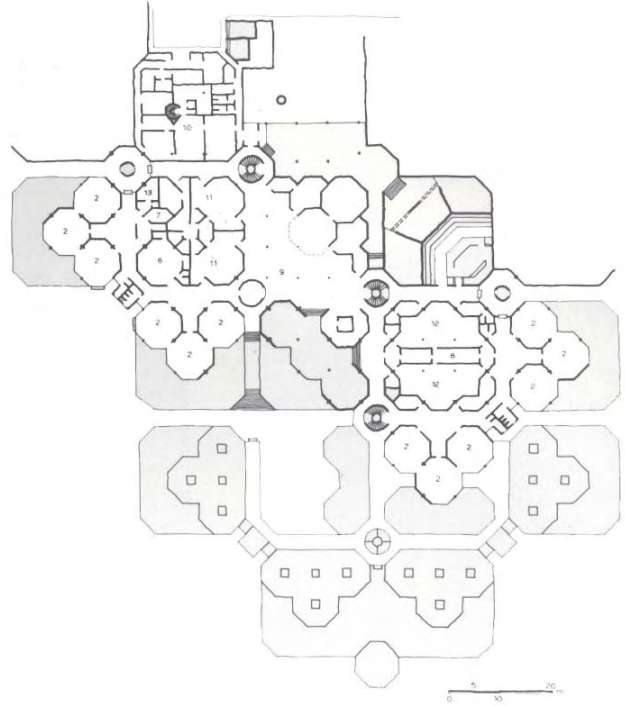
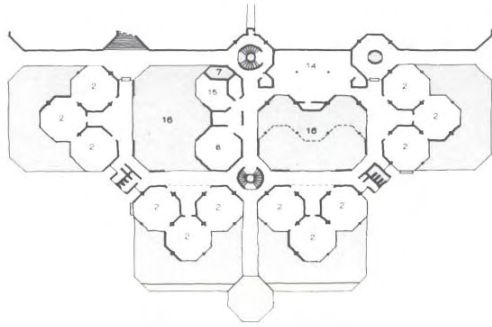
εισαγωγή

Η επιλογή του θέματος προήλθε από τον προβληματισμό για τη δομή του σχολικού κτιρίου στην Ελλάδα καθώς και για τις τάσεις της σχολικής αρχιτεκτονικής μέσα στην πάροδο των ετών. Βασικές παράμετροι ανέκαθεν θεωρούνταν η **ταχύτητα** και η **οικονομία** στην κατασκευή, αλλά και η **παιδαγωγική**. Η τελευταία, όμως, σε αρκετές περιπτώσεις δεν είχε τη δέουσα βαρύτητα όσον αφορά στο κομμάτι του σχεδιασμού, με αποτέλεσμα να διατηρείται το καθιερωμένο από χρόνια ξεπερασμένο μοντέλο της τυπικής σχολικής αίθουσας με τον παγιωμένο και απόλυτα διακριτό ρόλο δασκάλου-μαθητή.

Τρία χαρακτηριστικά παραδείγματα σχολικών κτιρίων τα οποία ενσωματώνουν ουσιαστικά την έννοια της παιδαγωγικής την ώρα του σχεδιασμού τους, είναι το **σχολείο στον Άγιο Δημήτριο** του Τ. Ζενέτου, το **σχολικό συγκρότημα στο Λαγκαδά** του Δ. Φατούρου και το **σχολείο στην Κάντζα** του Α. Τομπάζη.

Το σχολείο στον Άγιο Δημήτριο, του Τ. Ζενέτου, γνωστό και ως “στρογγυλό σχολείο”, σχεδιάστηκε με σκοπό να δύναται να προσαρμοστεί στις αλλαγές που θα έφερνε στις διδακτικές μεθόδους και στην οργάνωση του χώρου η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας. Το σχήμα του κτιρίου είναι κυκλικό, γεγονός που προβάλλει την ιδιαιτερότητά του και το φέρνει σε αντίθεση με το περιβάλλον του. Η ιδέα για ένα κτίριο που έρχεται μέσω της μορφής του σε ρήξη με τον περιβάλλοντα χώρο πηγάζει από το μοντέρνο κίνημα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίαζε το γεγονός ότι ο αρχιτέκτονας στο σχεδιασμό υπολόγισε πως οι σχολικές αίθουσες δε θα είχαν την καθιερωμένη έως τότε ορθογωνική μορφή, αλλά θα “είχαν διαλυθεί σε ένα σύνολο από εκπαιδευτικές σχέσεις υποστηριζόμενες από τις τεχνολογίες της επικοινωνίας”.

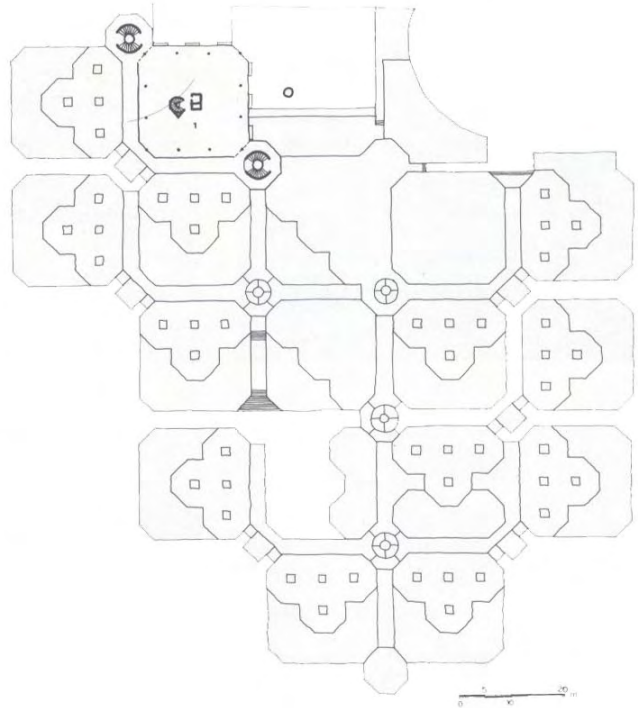
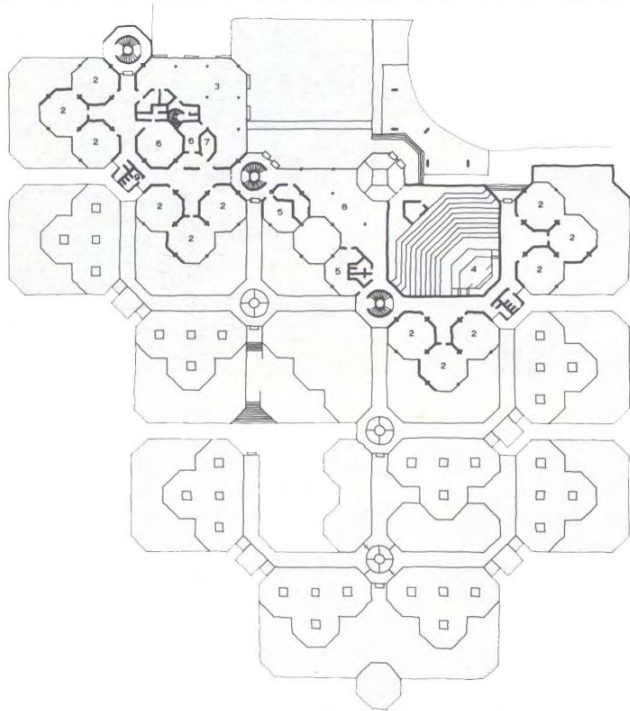

14

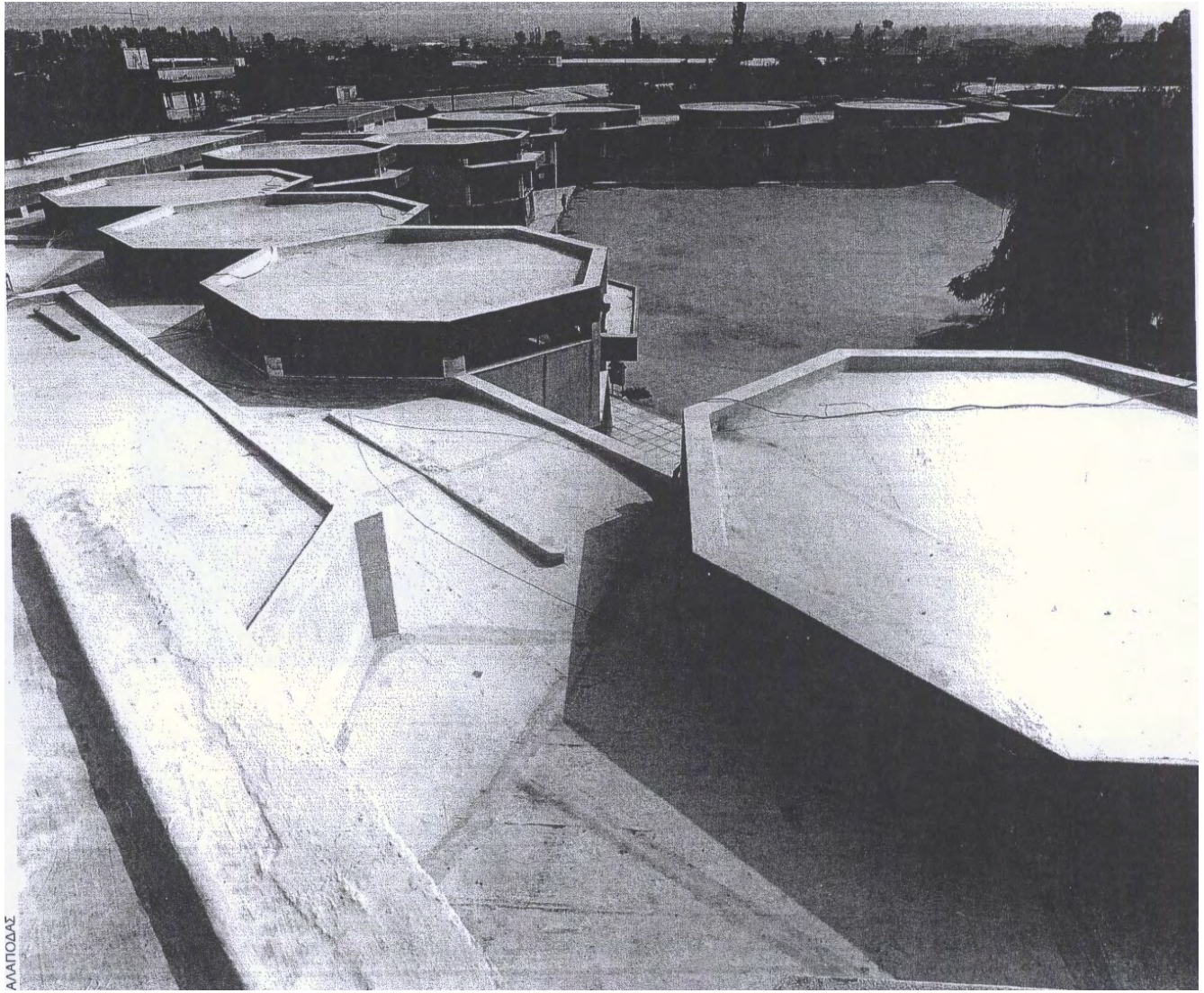
15

16

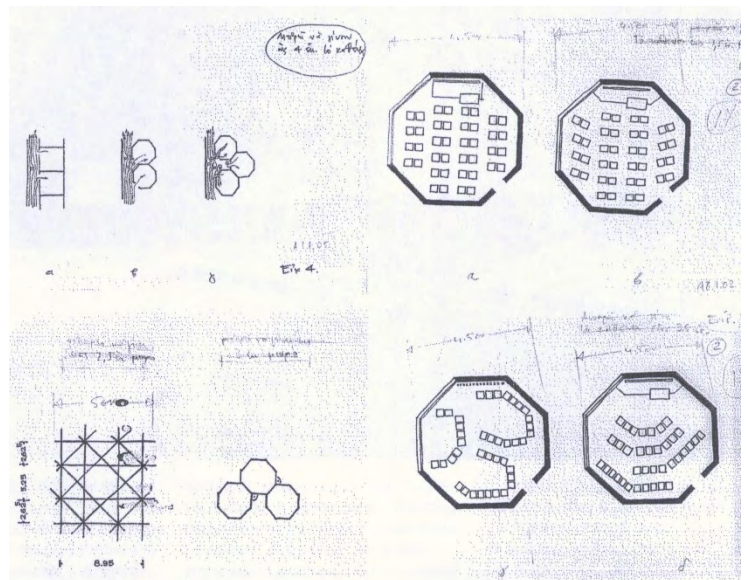
17

Βασική αρχή σχεδιασμού του δημοτικού σχολείου στην Κάντζα, του Α. Τομπάζη, ήταν η δημιουργία ενός αρχιτεκτονήματος στο οποίο τόσο η σχολική αίθουσα όσο και οι ειδικοί χώροι διδασκαλίας θα μπορούσαν να λειτουργήσουν με βάση το εκπαιδευτικό σύστημα της εποχής του, αλλά να δύνανται να αναδιαμορφωθούν ώστε να προσαρμοστούν και σε κάποιο μεταγενέστερο. Το δημοτικό αυτό χτίστηκε σε ένα επικλινές οικόπεδο και αναπτύχθηκε σε τρία επίπεδα με σκοπό τη βέλτιστη χωροθέτησή του. Κάθε σχολική αίθουσα είχε άμεση επαφή με την αυλή, τόσο για το διάλειμμα, όσο και για τη δυνατότητα διδασκαλίας στο ύπαιθρο. Το κτίριο δομήθηκε με βάση ένα τετραγωνικό κάναβο, από τον οποίο προέκυψε το βασικό οκταγωνικό σχήμα, το οποίο προτιμήθηκε καθώς πρόσφερε δυνατότητα εξέλιξης του χώρου προς τρεις κατευθύνσεις. Ο σχεδιασμός του σχολείου αυτού υπολόγισε στις παραμέτρους που έδωσαν την τελική του μορφή, τις παιδαγωγικές έννοιες της εποχής, καθώς και άλλες πειραματικές και πιθανές μελλοντικές. Έτσι, έδωσε τη συγκεκριμένη μορφή στο σχολικό κτίριο που χαρακτηρίζεται για την προσαρμοστικότητά της στις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις.

ΑΛΑΠΟΔΑΣ

Στο σχολικό συγκρότημα στο Λαγκαδά, η βασική απαίτηση στο σχεδιασμό ήταν το κτίριο να δίνει την αίσθηση ότι περιμένει διαρκώς νέες μεταβολές, να μοιάζει ατελείωτο. Ο Δ. Φατούρος έθεσε την αρχή της επανάληψης της μονάδας, που στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν η σχολική τάξη. Πολλαπλασιάζοντάς την παρήγαγε νέες μονάδες αναλόγως μεγαλύτερου μεγέθους, τα εργαστήρια. Το πολυγωνικό σχήμα της μονάδας επιλέχθηκε καθώς συνδύαζε τις χρήσιμες ιδιότητες του τετραγώνου, αλλά και του κύκλου. Αυτό επίσης, επέτρεπε τη διαφορετική διάταξη των θρανίων και της έδρας του δασκάλου, ικανοποιώντας με αυτόν τον τρόπο διάφορες παιδαγωγικές απαιτήσεις της μαθητικής ομάδας. Για τον ίδιο λόγο, η διαμόρφωση του υπαίθριου χώρου ήταν αρκετά πολύμορφη με ανοιχτούς και στεγασμένους χώρους, αλλά και άλλους που οριοθετούνταν από τις γύρω κτιριακές δομές.

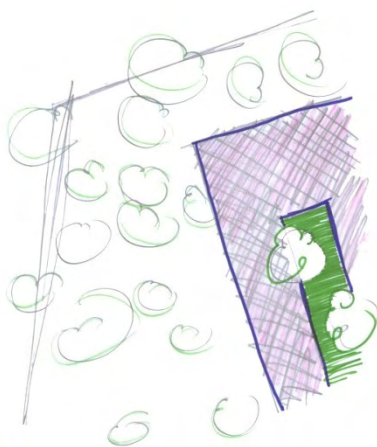
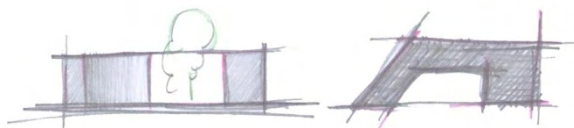
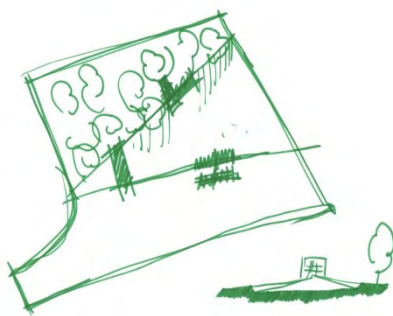
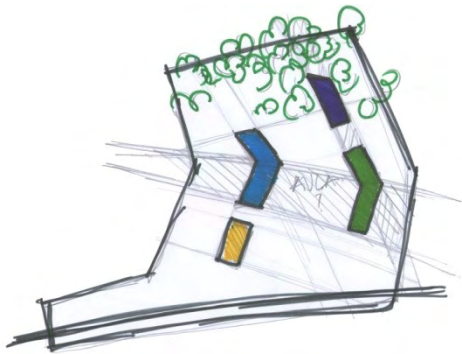
το οικόπεδο

Το οικόπεδο στο οποίο τοποθετείται το δημοτικό σχολείο βρίσκεται στον Άγιο Γεώργιο Βόλου. Πρόκειται για περιοχή αμιγούς κατοικίας, ενώ αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει κάποιο δημοτικό σχολείο εκεί. Το σημείο στο οποίο βρίσκεται, είναι στα "όρια" της περιοχής. Έτσι από τη μία του μεριά "βλέπει" τη ζώνη κατοικίας, ενώ από την άλλη δασώδεις εκτάσεις. Το έδαφος του οικοπέδου παρουσιάζει ελαφρά κλίση, κάτι που οδήγησε στην οργάνωση του χώρου σε τρία διακριτά επίπεδα. Δημιουργήθηκαν, με τον τρόπο αυτό σχέσεις σχολικού κτιρίου και περιβάλλοντα χώρου, με αποτέλεσμα τον ορισμό υπαίθριων χρήσεων.

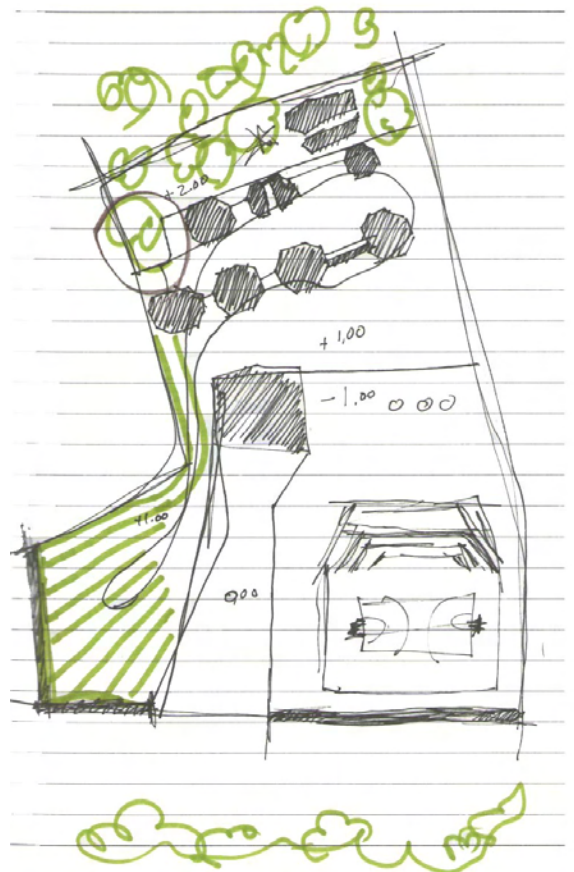
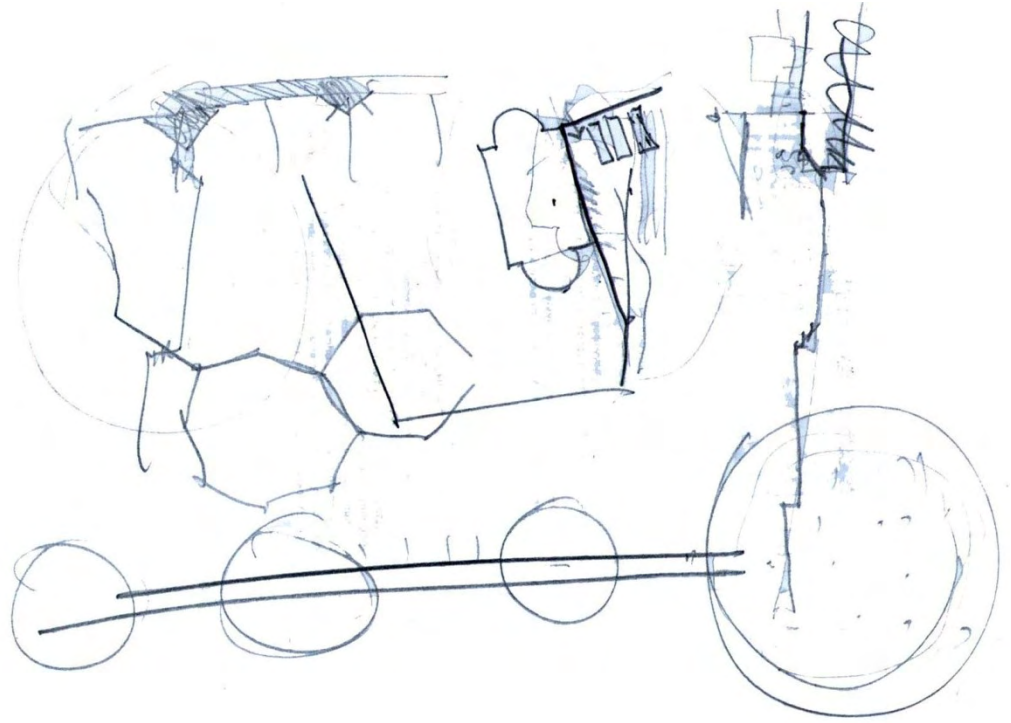

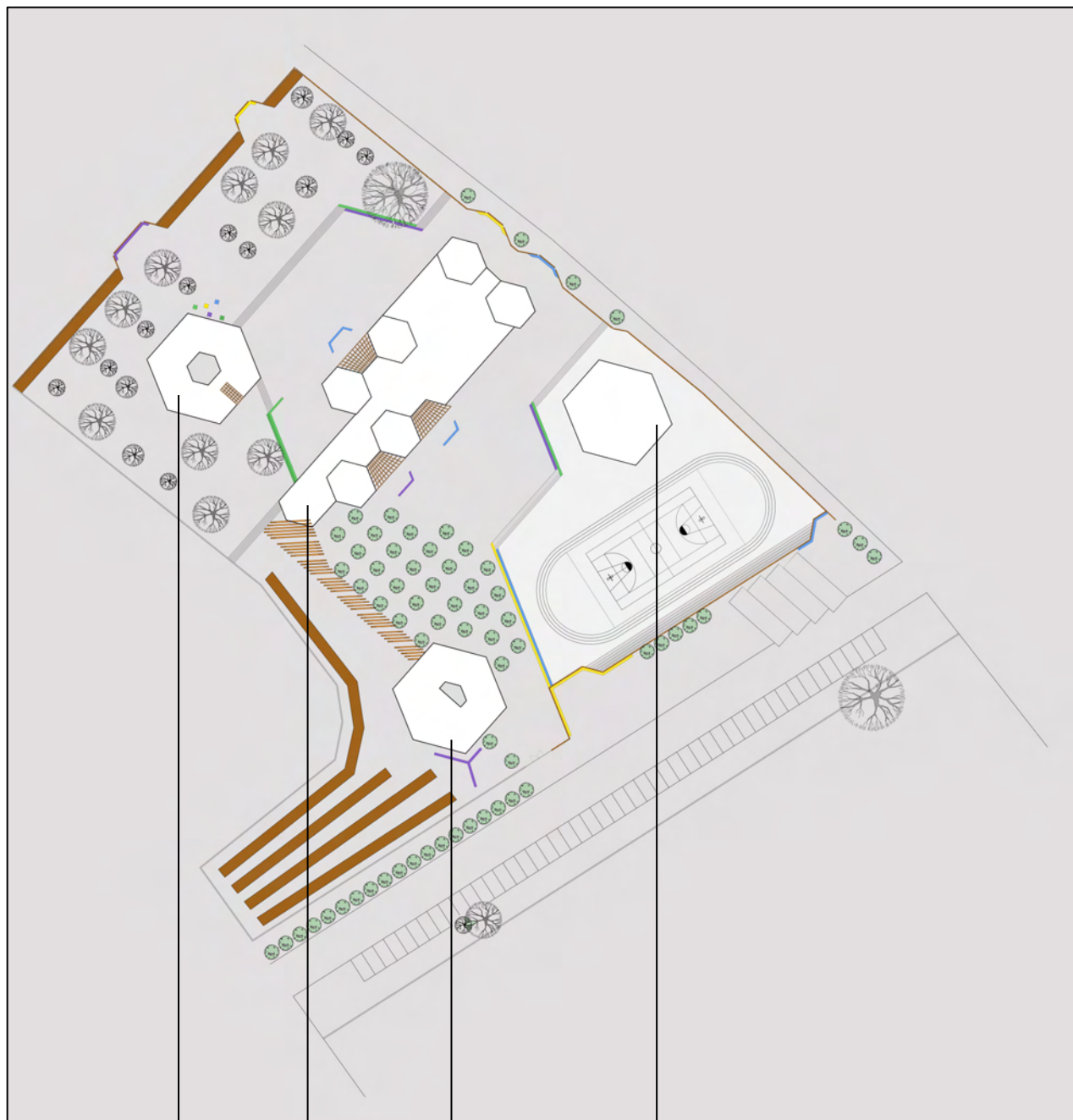
το πρόγραμμα

Με τη χωροθέτηση των κτιρίων δημιουργούνται πολλοί αύλιοι χώροι , ενώ αποφεύγεται ο σχεδιασμός ενός κεντρικού πυρήνα, στον οποίο θα συγκεντρώνονται όλοι οι μαθητές. Με τον τρόπο αυτό, δίνεται η δυνατότητα στα παιδιά να οικειοποιηθούν πιο εύκολα τον υπαίθριο χώρο σε παρέες και όχι όλα ταυτόχρονα. Επίσης, καλούνται να χρησιμοποιήσουν διαφορετικά σημεία συγκέντρωσης, καθώς αυτά μοιράζονται γύρω από τμήματα του σχολικού κτιρίου τα οποία περιλαμβάνουν διαφορετικές μεταξύ τους χρήσεις.

Υιοθετείται η έννοια της διεπιστημονικής εκπαίδευσης, με στόχο να διαχωριστούν οι διαφορετικές λειτουργίες σε σαφώς ορισμένους -και άρα ευκολότερα κατανοητούς στα μικρά παιδιά- επιμέρους χώρους. Έτσι, έχουμε το σχολικό κτίριο το οποίο περιλαμβάνει τις αίθουσες διδασκαλίας, το κλειστό γυμναστήριο, το κτίριο συμπληρωματικών αιθουσών και το κτίριο με τις διοικητικές λειτουργίες.

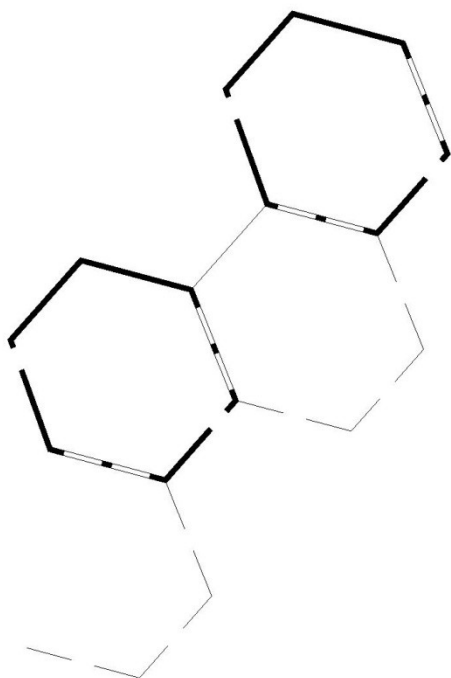
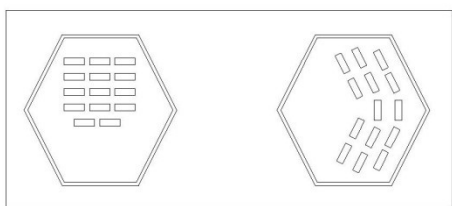
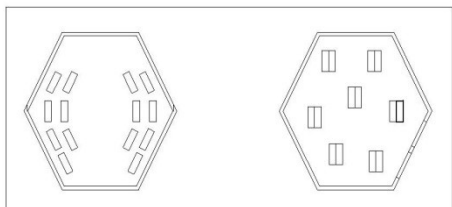
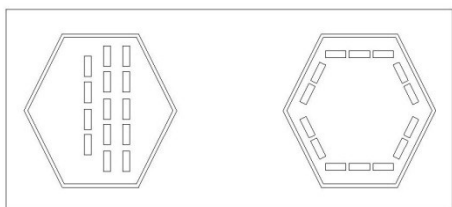
κτίριο διοικητικής χρήσης

βιβλιοθήκη-εργαστήρια

κλειστό γυμναστήριο

σχολικό κτίριο

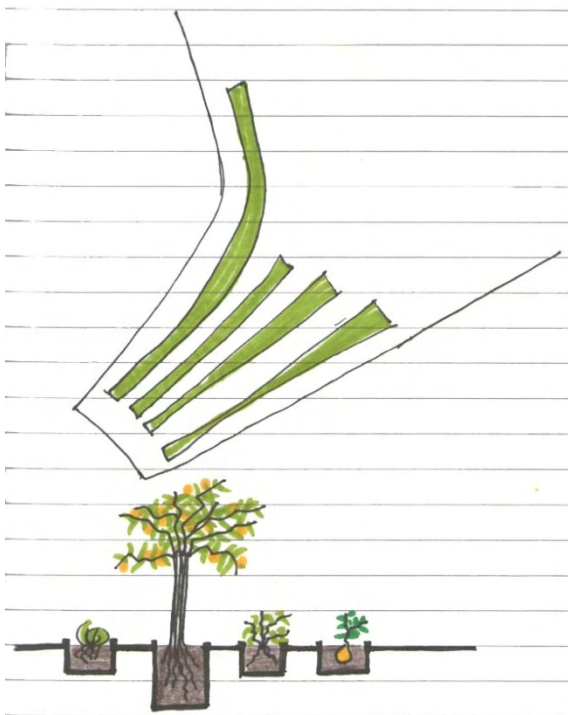
η σχολική αίθουσα

Ως βασική δομή επιλέγεται το εξαγωνο, το οποίο καλείται να συνδράμει στην αναδιαμόρφωση της σχέσης δασκάλου- μαθητή και να επαναπροσδιορίσει τον τρόπο διεξαγωγής του σχολικού μαθήματος. Τα θρανία, σε αρμονία πάντα με το χώρο της σχολικής τάξης τοποθετούνται σε διαφορετικές θέσεις για να καλύψουν διαφορετικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Η επανάληψη του εξαγωνικού σχήματος σε σειρά οδηγεί στη δημιουργία κλειστών αλλά και υπαίθριων σχολικών αιθουσών. Η έννοια του υπαίθριου μαθήματος θεωρείται μία από τις πλέον βασικές καθώς σχετίζεται άμεσα με την διατήρηση της καλής υγείας των μαθητών, αλλά φυσικά και στην όξυνση του ενδιαφέροντος για την παρακολούθηση μαθημάτων. Για το λόγο αυτό οι κλειστές σχολικές αίθουσες είναι όλες ισόγειες, ενώ για κάθε μία από αυτές υπάρχει κ η αντίστοιχη της υπαίθρια τάξη. Ο χώρος αυτός είναι ευμετάβλητος καθώς σε ώρες διαλείμματος ή και άλλες μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους μαθητές και ως χώρος αναψυχής, προσωρινής ανάπαυλας κ.α.

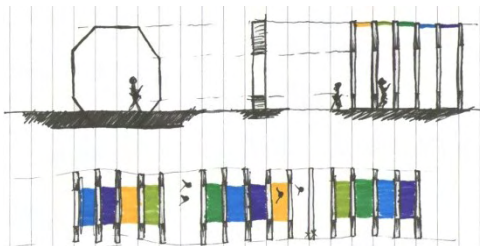
urban agriculture

Καθώς το οικόπεδο γειτνιάζει με εκτάσεις καλλιεργούμενης γης, δίνεται η κατάλληλη αφορμή να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με την έννοια της γεωργίας, της καλλιέργειας (agriculture) και πιο συγκεκριμένα μιας πιο σύγχρονης μορφής της, η οποία λαμβάνει χώρα εντός του αστικού τοπίου (urban). Για το λόγο αυτό τμήμα της υπαίθριας έκτασης του οικοπέδου προσφέρεται για το σκοπό αυτό. Η γη σε συγκεκριμένα σημεία σκάβεται και ετοιμάζεται να υποδεχθεί αγροτικά προϊόντα τα οποία τα ίδια τα παιδιά θα μάθουν να φυτεύουν και να συντηρούν. Παράλληλα, αποτελεί ένα πιο ομαλό και διακριτικό στοιχείο δήλωσης των ορίων του οικοπέδου.

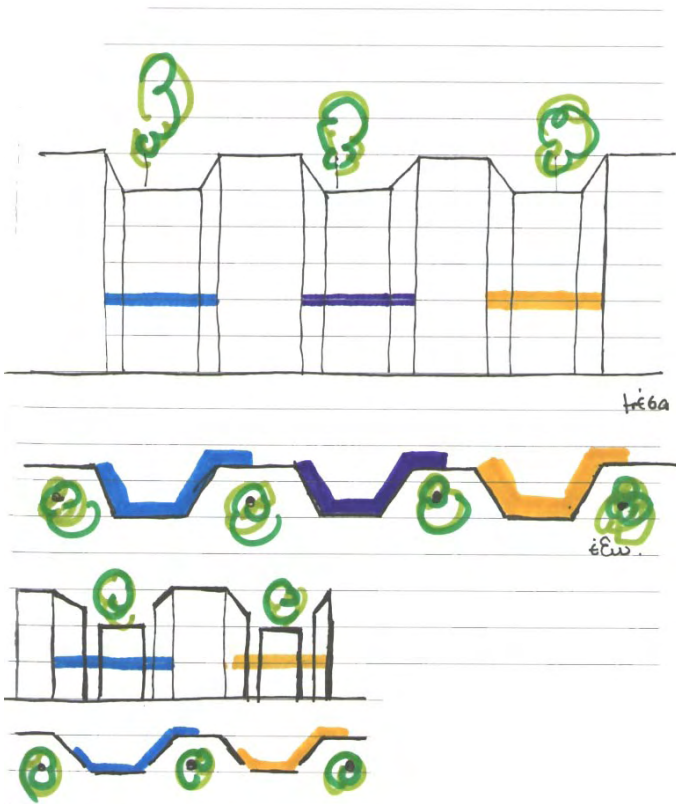
ο διάδρομος

Διάδρομος καλείται το πέρασμα από έναν χώρο σε έναν άλλο. Γενικά στα σχολεία, ο διάδρομος χρησιμοποιείται για ένα περιορισμένο χρόνο και συνήθως μόνο με σκοπό την μετάβαση σε κάποιο άλλο σημείο του κτιρίου. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο κεντρικός διάδρομος του σχολικού κτιρίου παίρνει μορφή αφορμόμενος από την εξαγωνική δομή της αίθουσας και μετατρέπεται σε ένα χώρο τον οποίο μπορούν τα παιδιά να εκμεταλλευτούν και ως χώρο διαλλείματος. Τα χρωματιστά γυαλιά στην οροφή πέρα από το γεγονός ότι προστατεύουν ως ένα βαθμό από τη βροχή, δημιουργούν ενδιαφέροντα παιχνίδια με το φως.

η περίφραξη

Περιμετρικά του οικοπέδου τοποθετείται περίφραξη. Στην πλευρά που γειτνιάζει με τον αστικό ιστό της περιοχής αυτή είναι συνεχής, ενώ από τις άλλες μεριές δημιουργούνται "αγκαλιές"- χώροι υπαίθριου μαθήματος, αλλά και ελεύθερης χρήσης.

βιβλιογραφία

**Καλαφάτη Ελένη, Παπαλεξόπουλος
Δημήτρης**, *Τάκης Ζενέτος, Ψηφιακά
οράματα και αρχιτεκτονική,
libro, Αθήνα, 2006*

Τσουκαλά Κυριακή, *Τάσεις στη σχολική
αρχιτεκτονική: από την παλαιοκεντρική
λειτουργικότητα στη μεταμοντέρνα
προσέγγιση,
Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2005*

Παπαδόπουλος Λής,
*Φατούρος,
Δομές- Μουσείο Μπενάκη*